

KISWAHILI SEHEMU YA KWANZA: LUGHA

Muda: Saa 1 dakika 40

SOMA KWA MAKINI MAAGIZO YAFUATAYO

1. Umepewa kijitabu hiki cha maswali na karatasi ya kujibia. Kijitabu hiki kina maswali 50.
2. Ikiwa utataka kuandika chochote ambacho si jibu andika katika kijitabu hiki.
3. Ukisha chagua jibu lako lionyeshe katika **KARATASI YA MAJIBU** na wala siyo katika kijitabu hiki cha maswali.

JINSI YA KUTUMIA KARATASI YA MAJIBU

4. Tumia penseli ya kawaida.
5. Hakikisha ya kwamba yafuatayo yameandikwa katika karatasi ya majibu:
NAMBA YAKO YA MTHANI
JINA LAKO
JINA LA SHULE YAKO
6. Kwa kuchoa kistari katika visanduku vyenye namba zinazokuhusu, onyesha namba yako kamili ya mthani (yaani namba ya shule, na zile namba tatu za mtahiniwa) katika sehemu iliyotengwa mwanzo wa karatasi ya majibu.
7. Usitie alama zozote nje ya visanduku.
8. Iweke safi karatasi yako ya majibu na usiikunje.
9. Kwa kila swali 1-10 umepewa majibu manne. Majibu hayo yameonyeshwa kwa herufi A, B, C, D. Ni jibu MOJA tu kati ya hayo manne ambao ni sahihi. Chagua jibu hilo.
10. Kwenye karatasi ya majibu, jibu sahihi lionyeshe kwa kuchora kistari katika kisanduku chenye herufi uliyochagua kuwa ndilo jibu.

Mfano:

Katika kijitabu cha maswali:

21. Asiyekagua

- A. haipendi
- B. haitharini
- C. hakioni
- D. hakifikiri

Jibu sahihi ni B.

Katika karatasi ya majibu:

1 (A) (B) (C) (D) 11 (A) (B) (C) (D) 21 (A) (B) (C) (D) 31 (A) (B) (C) (D) 41 (A) (B) (C) (D)

Katika visanduku vinavyoonyesha majibu ya swali namba 21, kisanduku chenye herufi B ndicho kilichochorwa kistari.

11. Chora kistari chako vizuri. Kistari chako kiwe cheusi na kisijitokeze nje ya kisanduku.
12. Kwa kila swali, chora kistari katika kisanduku kimoja tu kati ya visanduku vinne ulivyopewa.

Maswali 1 mpaka 15.

Soma vifungo vifuatavyo. Vina nafasi 1 mpaka 15. Kwa kila nafasi umepewa majibu manne hapo. Chagua jibu lifaalo zaidi kati ya yale uliyopewa.

Yamkini baadhi ya wanafunzi hawapendi michezo, ni muhimu kukumbuka kuwa michezo 1 manufaa mengi sana kwao. 2 kusema kweli michezo 3 watoto 4 nzuri ya kujifunza mambo mengi. Pili, michezo husaidia viungo vyote mwilini kuwa imara na 5 afya. Pia akili hufanya kazi 6 zaidi baada ya kupumzika wakati wa michezo. Isitoshe, michezo huwawezesha wanafunzi kujuana, kupendana, kusaidiana na 7. Moyo huo wa udugu 8 msingi wa taifa lenye umoja.

1. A. zina	B. una	C. yana	D. ina
2. A. Ama	B. Ati	C. Bila	D. Wala
3. A. huwapata	B. hupata	C. huwapa	D. huwapasha
4. A. rubusa	B. fursa	C. nyakati	D. radhi
5. A. vyenye	B. zenye	C. yenye	D. wenye
6. A. jema	B. vyema	C. mwema	D. wema
7. A. kushukiana	B. hushukiwa	C. hushikiana	D. kushirikiana
8. A. ndio	B. ndiyo	C. ndiye	D. ndiwe

Dhana ya ~~shifadhi~~ shifadhi wa mazingira sio 9 kwetu sisi Waafrika hata kidogo. Tangu 10 tulikuwa tukipanda na 11 miti ya kila aina kwa matumizi tofauti kama vile dawa, kivuli, chakula na 12. Shughuli hii ni 13 14 wanadamu 15 duniani.

9. A. geni	B. ngeni	C. mgeni	D. ugeni
10. A. wakati	B. mwakani	C. jadi	D. jana
11. A. kukuzaa	B. kukua	C. kukuzia	D. kukuzwa
12. A. nyingi	B. mengi	C. mengineyo	D. nyinginezo
13. A. bidii	B. wajibu	C. nia	D. muhimu
14. A. zetu	B. zenu	C. lenu	D. wetu
15. A. aishiye	B. tuishio	C. aishipo	D. tuishiko

Kutoka swali 16 mpaka 30, chagua jibu lililo sahihi.

16. Aksami hi $\frac{7}{8}$ huitwa
A. krunusi tano
B. khunusi nne
C. robo tano
D. thuluthi nne.
17. Nilinyesha nikaowa maji
A. chubwi
B. chakari
C. chepechepe
D. chururu.
18. Kutokana na jina mlie tunapata kitenzi
A. mlia
B. mlizi
C. kilio
D. lia
19. Mablanketi ishirini pamoja huitwa _____ moja ya mablanketi.
A. korija
B. darzeri
C. bunda
D. jozi
20. Panga vifungu vifuatavyo ili vilete maana moja kamili.
(i) alipelekwa hospitali
(ii) wala hatukufahamu
(iii) aliugua nini
(iv) hatukueleza kuwa
A. (ii) (iii) (iv) (i)
B. (i) (iv) (iii) (ii)
C. (iv) (i) (ii) (iii)
D. (iii) (iv) (ii) (i)
21. Maana ya 'ungalifika ungaliniona' ni
A. ulifikia lakini hukuniona
B. hukufika na hukuniona
C. hukufika ili uliniona
D. ulifikia na uliniona.
22. Kavka kamoo maneno 3 hupangwa kulingana na abjadi yasi b, g, d, e na kuendelea. Ni orodha ipi ya maneno iliyopangwa vizuri?
A. Kiongechuzi, Kipaimara, Kipandikizo, Kipimigoto
B. Matelika, Mamia, Maliwazo, Mandhari.
C. Somu, Souoneka, Shamrashamra, Staftahi.
D. Urafiki, Uwaziri, Uyumbuzi, Uraia.

23. Chagua msembo wa tanrila ufaao wa sentensi: 'Njoo haraka twende sokoni', Mami alimhimiza.
A. Mama alimhimiza kuwa, 'njoo haraka twende sokoni'.
B. Mama alimhimiza aje haraka twende sokoni.
C. Mama alimhimiza 'twende sokoni haraka'.
D. Mama alimhimiza amfuate haraka waende sokoni.
24. Ni kiunganishi kipi kilicho sahihi? Mwalimu alishindwa kulijibu hilo swali _____ mimi?
A. bali
B. wala
C. sembuse
D. licha.
25. Giza lilitoweka kukaanza kuwa _____ na kukapendeza.
A. kweupe
B. peupe
C. weupe
D. mweupe
26. Mtoto wa ndege anaitwa _____
A. kifaranga
B. kimatu
C. kiweto
D. kinda
27. Chagua sentensi iliyo sahihi kisarufi.
A. Habari ambayo zilitufikia zilitushangaza.
B. Habari ambazo zilitufikia zilitushangaza.
C. Habari ambazo zilizotufikia zilitushangaza.
D. Habari ambao ilitufikia ilitushangaza.
28. Maana ya 'tuliimbiana' ni
A. aliniimba nami nikamuimba
B. aliimba nami nikaimba
C. aliniambia nami nikamwambia
D. aliwaimba nami nikawaimba.
29. Onyesha sentensi iliyo na ki ya masharti
A. Nilikuwa nikienda sokoni alipowasili.
B. Anatembea kivivu.
C. Kile kitoto ni cha nani?
D. Nikimwona nitamsalimu.
30. Chagua sentensi iliyopangwa vizuri zaidi.
A. Wewe utakuja kwetu siku gani?
B. Siku gani kwetu wewe utakuja?
C. Kwetu siku gani utakuja wewe?
D. Wewe kwetu siku gani utakuja?

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali 31 mpaka 40.

Mwisho wa mwaka wa 1999 ulishangiliwa na kila mtu kwa uwezo wake. Jamii mbalimbali zilisherehekea kwa kuchinja mbuzi, kondoo, ng'ombe na kadhalika. Wale ambao hawakuwa na uwezo huo walichinja kuku. Mradi kila mtu alishangilia. Vigelegele, nderemo na shangwe kote! Vijana walirusha baruti angani ilhali wachezaji walicheza densi na nyimbo za kitamaduni. Wakristo nao walishangilia kwa maombi makanisani huku Waislami walitoa shukrani zao kwa Allah misikitini.

Katika shangwe hizi zote watu wengine walijawa na hofu nyingi moyoni. Je, tarehe moja ya karne mpya ingekuwa siku ya aia gani? Baadhi yao walidhani ingekuwa mwisho wa dunia! Wapo, bila shaka, waliokeshwa usiku huo ili mwisho wa dunia usiwafikie wakiwa usingizini.

Miezi kadhaa, kabla ya mwisho wa mwaka, ilitangazwa kuwa mwisho wa karne ungeleta hitilafu kwenye mitambo ya kompyuta. Pia, ilitangazwa kwamba shughuli zote zinazoendeshwa kwa utaratibu wa kompyuta zingemama. Je, shughuli za benki? Wateja wa benki walitaharuki na wengi wakatoa pesa zao kwenye benki na kuzitafuta mahali pengine pa kuzihifadhi. Pengine baadhi yao walizika pesa zao ili zinasuru na wengine wakazishonea dani ya matandiko. Lakini wasiwasi huu uliwapata tu waliokuwa na akiba kwenye benki. Wale ambao hawakuwa nazo, hata habari walikuwa hawana.

Mara nyingi watu hujitia wasiwasi wa bure, wasiwasi usio na msingi. Pengine haya yote ni hali ya kibinadamu.

31. Mwisho wa mwaka wa 1999 ulishangiliwa
 A. kwa kuchinja ng'ombe, kondoo na kuku
 B. kwa kuchinja kulingana na uwezo wa mtu binafsi.
 C. kwa kuchinja mbuzi na kuku
 D. kwa jamii mbalimbali kuchinja ng'ombe.
32. Kwa nini kulikuwa na vigelegele na shangwe kote?
 A. Kwa sababu ya kurusha baruti angani.
 B. Kwa sababu ya kuukaribisha mwaka mpya.
 C. Kwa sababu ya maombi makanisani na misikiini.
 D. Kwa sababu ya densi na ngoma za kiasili.
33. Ni wazogani lililowajaza watu hofu moyoni?
 A. Kwamba mwisho wa dunia wangukuwa bado usingizini.
 B. Kwamba tarehe moja wangukuwa wakikisha usiku.
 C. Kwamba katika shangwe hizi mwisho wa dunia ungfika.
 D. Kwamba tarehe moja ingekuwa mwisho wa dunia.
34. Hitilafu kwenye mitambo ya kompyuta
 A. ingeimamisha kuendeshwa kwa utaratibu wa kompyuta
 B. ilitangaza mwisho wa karne kwenye mitambo ya kompyuta
 C. ingeimamisha shughuli zote zinazohusika na kompyuta
 D. ilitangaza shughuli zilizoendeshwa kwa utaratibu.
35. Baadhi ya wateja wa benki
 A. walitaka pesa benki na kuzihifadhi kwengine.
 B. walitaka pesa benki na kujishonea mataidiko yao.
 C. walitaka pesa na kuzihifadhi kwa wengine.
 D. walitaka pesa na haijulikani kama walitaka.
36. Walitakutuki ina maana
 A. waliogwa na hofu
 B. walisigwa na butwaa
 C. walijawa na furaha
 D. waliogwa na hasira.
37. Kulingana na habari hii maana ya kuzipusuru ni
 A. kuzishonea
 B. kuzipooza
 C. kuzitaka
 D. kuzioa.
38. Sentensi 'wale ambao hawakuwa nazo, hata habari walikuwa hawana' ina maana kuwa
 A. wale ambao hawakuwa na pesa benki hawakujua kungekuwa na sherehe.
 B. wale ambao hawakuwa na pesa benki hawakuwa na kompyuta.
 C. wale ambao hawakuwa na pesa benki hawakujua kuwa mitambo ya kompyuta ingekwama.
 D. wale ambao hawakuwa na pesa benki kompyuta zao hazingekwama.
39. 'Wasiwasi usio na msingi' ni
 A. wasiwasi usio na sababu
 B. wasiwasi wa mwisho wa mwaka
 C. wasiwasi wa hali ya kibinadamu
 D. wasiwasi wa akiba iliyowekwa benki.
40. Kichwa kinachofaa zaidi kwa habari hii ni
 A. vigelegele, nderemo na shangwe
 B. hitilafu ya benki na kompyuta
 C. mabadiliko ya karne mpya
 D. sherehe za mwisho wa karne.

Soma habari ifuatayo kisha ujibu maswali 41 m aka 50.

Baada ya uhuru, Kenya ilihitaji kuikveza lugha moja ya kiasili kuwa lugha ya taifa. Wakenya hawakutaka kuitomia lugha ya Kiingereza kama lugha ya taifa. Hii ilionekana kuwa lugha ya kikoloni na kigeni. Hali ya kuwepo lugha nyingi nchini ilitatiza uchaguzi wa lugha moja. Kila kabila lilitarajia lugha yake kuchaguliwa, jambo ambalo lilikuwa gumu. Kuchagua Kiingereza hakungefaa kwani, mbali na wasomi raia wengi hawakukijua. Hata sasa wananchi wengi bado hawajakimudu.

Serikali ilishughulikia swala hili la uteuzi. Hatimaye, Kiswahili kilitunukiwa hadhi ya kuchaguliwa. Kama lugha ya taifa, Kiswahili hutumika katika maongezi ya kawaida, mawasiliano ya kibiashara na kadhalika. Kiswahili kilichaguliwa kwa sababu kadhaa. Kwanza, baadhi ya wasomi walifikiri kwamba lugha hii ilikuwa na asili ya Kiarabu. Kwa sababu hii walifikiri kuwa Kiswahili hakikuwa lugha ya kabila lolote. Pili, wengine waliamini kwamba Kiswahili ni mchanganyiko wa lugha ya Kiarabu na lugha za Kiafrika. Hivyo kingekubaliwa na makabila yote. Hata hivyo wasomi wengine walishikilia kuwa hii ilikuwa ni lugha ya Kiafrika asilia bila mchanganyiko wa wote.

Hivi leo hakuna ubishi wa wote kuhusu asili ya Kiswahili. Hii ina maana kuwa Kiswahili kimekubalika kama lugha ya kiasili Afrika Mashariki. Pia ni kitarabulisho cha utaiifa wa nchi kama Kenya na Tanzania. Isitoshe, Kiswahili ni lugha mojawapo ya lugha za taifa nchini Congo, Rwanda na Burundi.

41. Ni nini hasa kilichotatiza uchaguzi wa lugha ya taifa?
- Wakenya walijua lugha nyingi tofauti.
 - Hakukuwa na lugha maalum ya kiasili ambayo ingechaguliwa.
 - Makabila na lugha nyingi nchini Kenya.
 - Wakenya hawakutaka kuchagua lugha ya kikoloni.
42. Kwa nini haingefaa kuchagua Kiingereza?
- Ilikuwa lugha ya wasomi na raia.
 - Ilionekana lugha ngumu isiyoweza kueleweka.
 - Si watu wengi walioweza kukiongea.
 - Wenyeji walihukia wageni na lugha yao.
43. Kulingana na taarifa lugha ya taifa hutumika vipi nchini Kenya?
- Katika mawasiliano ya siasa na shughuli rasmi.
 - Katika mawasiliano ya kawaida, biashara, siasa na dini.
 - Katika maongezi ya kawaida na dini.
 - Katika maongezi na mawasiliano ya serikali.
44. Kwa nini Kiswahili kilichaguliwa hatimaye kuwa lugha ya taifa?
- Kwa sababu uamuzi huo ulitolewa na wasomi.
 - Kwa sababu kililikiriwa tu kuwa ni lugha ya Kiarabu.
 - Kwa sababu kilitumika kwingi barani Afrika.
 - Kwa sababu kilikiriwa kuwa si lugha ya kundi lolote.
45. Maana ya neno hatimaye ni
- baadaye
 - aghalabu
 - tena
 - niwanzoni
46. Uliposoma habari hii ulipata jumla ya maoni mangapi juu ya asili ya Kiswahili?
- mawili
 - moja
 - matatu
 - manne
47. Maana ya neno hadhi kama lilivyotumika katika kifungu ni
- heshima
 - zawadi
 - umaarufu
 - ubora
48. Lugha ya taifa nchini ni muhimu kwa kuwa
- hutamika na watu wengi
 - inapendwa na wananchi wote
 - huimarisha amani na nchi jirani
 - ni kitambulisho cha utaiifa.
49. Maana ya hakuna ubishi wowote ni
- jambo la kujadiliana
 - hakuna pingamizi zozote
 - jambo lisilo wazi
 - hakuna kuafikiana tena.
50. 'Kiswahili ni lugha mojawapo ya lugha za taifa' ina maanisha
- ni lugha ya kimataifa
 - ni lugha ya kiasili
 - kuna lugha zingine za taifa
 - ndiyo lugha pekee ya taifa.